

ЗНАНЬ І ВРАЖЕНЬ ЧУДОВИХ БАГАТО НАМ ДАРУЮТЬ ВКРАЇНСЬКІ КАРПАТИ

Проект для учнів 3-4-х класів

Петро ХОДАНИЧ, канд. пед. наук, доцент кафедри суспільно-гуманітарної та етико-естетичної освіти, Закарпатський ІППО

Ні для кого не таємниця, що в Карпатах гарно і відпочивати там корисно. Але ми ще далеко не все знаємо про географію й історію цього краю та видатних діячів, з ним пов'язаних*.

Можливість подивитися на рідний край з висоти польоту на повітряній кулі й дізнатися багато нового надає учням пропонуваній проект.

Тема. Мандруємо Українськими Карпатами.

Мета. Формувати уявлення про природне та культурно-історичне розмаїття Українських Карпат. Розвивати інтерес до географії та історії, мистецтва і ремесел, усної народної творчості, звичаєвої культури краю. Виховувати гордість за рідний край, прагнення пізнати його і прилучитися до його культурних і трудових традицій.

Матеріали та обладнання: аудіо-запис пісні, відеопрезентації краєвидів Карпат і Закарпаття, видатних пам'яток і пам'ятників регіону, мультимедійний комплект, зображення

повітряної кулі, таблиця завдань та предметні малюнки для гри.

Тип проекту — інформаційно-творчий.

Тривалість — два тижні.

Попередня робота. Перед початком роботи над проектом педагог ознайомлює учнів з його темою, метою і завданнями. Учні об'єднуються у три групи, і кожна отримує завдання зі свого напрямку (див. табл.). Учасники проекту складають план досліджень, співпрацюючи, координують свою роботу, обмінюються інформацією, готують групові та колективні висновки.

Таблиця

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ГРУП

Назва групи	Зміст завдань		
	Інформаційне	Творче	Розвивальне
Географи	Підготувати повідомлення про головні річки, полонини та замки Закарпаття	Намалювати карту-схему Закарпаття і позначити на ній річки, полонини та замки	Створити "географічний" кросворд, присвячений назвам річок, полонин і замків
Історики	Дібрати інформацію про цікаві факти з історії Закарпаття, міст Ужгорода, Мукачевого	Оформити слайди із зображеннями міст Закарпаття	На основі зібраної інформації підготувати завдання "Встанови зв'язок"
Дослідники професій	Відшукати інформацію про традиційні види діяльності закарпатців. Підготувати коротке повідомлення про роботу і життя вівчарів, бокорашів, сажотрусів, художників	Створити ілюстрований словничок професійної лексики вівчарів, бокорашів, сажотрусів, художників	Придумати гру, в ході якої можна перевірити засвоєння дітьми назв предметів, пов'язаних з професіями вівчаря, сажотруса та бокораша

* Цікаві ідеї щодо вивчення особливостей Карпатських гір на уроці природознавства подано у № 2 журналу за цей рік.

Хід заняття

I. Емоційне налаштування

Звучить пісня “Верховино, мати моя...” (авт. сл. і муз. М. Машкін). На екрані — краєвиди Карпат і Закарпаття.

II. Повідомлення теми заняття

Орієнтовний зміст повідомлення

Українські Карпати — частина великого гірського масиву в Центральній Європі. Західну частину Українських Карпат займає Закарпаття — найзахідніша область України. Дві третини її території складають гори. Поетична назва краю — Срібна Земля.

Через карпатські гори й долини прокладені дороги, туристи протоптали тут свої стежки. Найбільш відважні милуються Карпатами з висоти парашанів та повітряних куль. У захопливу подорож Срібною Землею вирушимо й ми. Орієнтирами для нас стануть гірські вершини, міста і незвичні пам’ятки та пам’ятники. Завершимо свою подорож ми у столиці Закарпаття — місті Ужгороді. Тож займаймо місця у кошику повітряної кулі!

На екрані — зображення повітряної кулі.

III. Презентація результатів проектної діяльності

1. Звіт групи “Географи”

Учні по черзі розповідають про географічні цікавинки Закарпаття.

Орієнтовний зміст повідомлень

Гора Говерла

Свою подорож розпочнемо з міста Рахова, яке називають “гуцульським Парижем”. Це столиця закарпатської Гуцульщини. Тут зливаються річки Чорна Тиса і Біла Тиса, утворюючи одну з найбільших європейських річок — Тису, що несе свої води до Дунаю.

Як високо ми піднялися! Які височенні гори на блакитному овиді! Гору, що на північ від нас, називають Близницею, бо двома стрімкими вершинами вона нагадує близняток в однакових спідничках. За нею — Яблунецький перевал. Це одна з чотирьох гірських доріг, якими можна дістатися з України в Закарпаття. На півдні темні хребет полонини Піп-Іван, за яким починається Румунія. На його вершині збереглися руїни обсерваторії, що свого часу була найвищою в Україні. На північний схід від нас — гора Говерла, що має висоту 2061 м. На схід від гори пролягла Івано-Франківська область, на захід — Закарпаття. На вершині Говерли встановлено пам’ятний знак у вигляді тризуба та прапора України. Ми у найвищій точці України!

На екрані — фото Говерли.

Центр Європи

Наша куля летить над хребтом Черногора. Унизу долина Білої Тиси, а ліворуч — нескінченні смерекові та букові праліси Рахівських гір. За селом Ділове річка Тиса, що доти текла прямісінько на південь, різко повертає на захід, щоб зустріти свої притоки — річки Теремлю, Шопурку, Тересву, Ріку та Боржаву. Біля міста Чопа, де вона знову повертає на південь, до Угорщини, Тиса стає судноплавною. Вона, затиснута горами, вирує, намагається

зруйнувати муровані кам’яні береги, якими пробирається до Рахова залізниця, що пролягла через Карпати.

Зупиняємось біля залізничного мосту через Тису на околиці села Ділове.

Старовинний обеліск із чавунною таблицею 1887 року і сучасний знак із нержавіючої сталі засвідчують, що тут знаходиться географічний центр Європи.

На екрані — фото “Географічний центр Європи”.

Озеро Синевир

Рухаючись на північний захід, проминаємо хребет Красна, і перед нами постає великий Карпатський вододільний хребет. На південь звідси всі річки течуть до Тиси, а на північ — до Дністра. Цю частину гір називають Горганями. Тут царство лісів і полонин, потічків і водоспадів, лиш зрідка у долині можна побачити села. Це Карпатський біосферний заповідник, а в ньому, на висоті 989 м над рівнем моря, — найвище високогірне озеро Синевир. Найглибші місця у ньому сягають 24 м.

Горяни переповідають про нього ось таку легенду.

Молодий легінь Вир вівчарив на полонині. Хоч і було йому там привільно, але він сумував за кохану, яку за волошкові очі називали Синь. Якось уночі вирішив легінь провідати її, але лісовий розбишака Чугайстер заманив вівчаря на стрімку скелю, і той у п’ятні зірвався в прірву. Коли Синь довідалася про його смерть, то гірко заплакала, і з тих сліз зробилося озеро. Посередині його видніється острівцець — зіниця ока дівчини, бо вона й досі виглядає коханого.

Пам’ятний знак “Синь і Вир”

А від її гірких сліз вода в озері надзвичайно холодна.

У пам’ять про невмируще кохання на березі озера різьбляри Іван Бровді та Михайло Саніч спорудили величний пам’ятний знак.

На екрані — пам’ятний знак “Синь і Вир” (скульптори І. Бровді, М. Саніч).

Буркут

Наша куля летить на південний захід. Проминаємо один з найдовших карпатських гірських хребтів — полонину Боржаву. Вершина хребта, гора Стей, має заввишки 1681 метр. Закарпаття славиться буркутом — так називають горяни мінеральну воду. Найбільше мінеральних джерел, а отже й санаторіїв, у Свалявському районі.

Приземляємось на майдан санаторію “Квітка полонини”. Тут багато цікавих кам’яних скульптур, кованих місточків, під якими в озерцях плавають рибки. У бюветі, спеціальному павільйоні, можна спробувати різні за смаком, мірою газованості й запахом мінеральні води.

На екрані — бювет санаторію “Квітка полонини”.